

Sygn. akt III KK 72/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba

SSN Zbigniew Puzkarski (sprawozdawca)

Protokolant Jolanta Włostowska

w sprawie **M.N.**

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 21 marca 2017 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w G.

z dnia 12 listopada 2015 r., sygn. akt IX K .../15

uchyla rozstrzygnięcie zawarte w pkt II zaskarżonego wyroku w zakresie orzeczenia o karze łącznej pozbawienia wolności i postępowanie o wydanie wyroku łącznego w tej części na podstawie art. 572 k.p.k. umarza, kosztami procesu obciążając Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

M. N. został skazany następującymi prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w G. z dnia 24 marca 2000 r., sygn. akt II K 457/00, za czyn z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 284 § 3 k.k., popełniony w grudniu 1998 r., za który wymierzono mu karę grzywny w wysokości 50 stawek dziennych po 10 złotych każda;

2. Sądu Rejonowego w W, z dnia 11 lutego 2002 r., sygn. akt III K 2320/01, za czyn z art. 209 § 1 k.k. popełniony w okresie od dnia 27 sierpnia 1996 r. do dnia 4 kwietnia 2001 r., za który wymierzono mu karę roku pozbawienia wolności, z warunkowym zawieszeniem wykonania na okres próby 3 lat; postanowieniem Sądu Rejonowego w G. z dnia 27 maja 2004 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszony kary pozbawienia wolności;

3. Sądu Rejonowego w W. z dnia 3 października 2002 r., sygn. akt III K 1831/02, za czyn z art. 209 § 1 k.k. popełniony w okresie od lutego 1996 r. do dnia 26 sierpnia 1996 r., za który wymierzono mu karę roku pozbawienia wolności, z warunkowym zawieszeniem wykonania na okres próby 3 lat; postanowieniem Sądu Rejonowego w G. z dnia 10 stycznia 2006 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszony kary pozbawienia wolności;

4. Sądu Rejonowego w W. z dnia 17 marca 2003 r., sygn. akt III K 1903/02, za czyn z art. 209 § 1 k.k. popełniony w okresie od dnia 5 kwietnia 2001 r. do dnia 22 maja 2002 r., za który wymierzono mu karę roku pozbawienia wolności, z warunkowym zawieszeniem wykonania na okres próby 3 lat; postanowieniem Sądu Rejonowego w G. z dnia 3 stycznia 2006 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszony kary pozbawienia wolności;

5. Sądu Rejonowego w G. z dnia 9 lipca 2003 r., sygn. akt II K 2626/02, za czyn z art. 177 § 1 k.k. popełniony w dniu 18 lipca 2002 r., za który wymierzono mu karę roku pozbawienia wolności, z warunkowym zawieszeniem wykonania na okres próby 2 lat oraz karę grzywny w wysokości 50 stawek dziennych po 10 złotych każda; postanowieniem Sądu Rejonowego w G. z dnia 10 czerwca 2005 r. zarządzono wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności za nieuiszczoną grzywnę, zaś postanowieniem tego samego Sądu z dnia 15 marca 2007 r. zawieszono postępowanie wykonawcze w stosunku do M.N.;

6. Sądu Rejonowego w G. z dnia 2 listopada 2005 r., sygn. akt IX K 560/04, za czyn z art. 279 § 1 k.k. popełniony w dniu 12 maja 2004 r. za który

wymierzono mu karę 2 lat pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 20 stawek dziennych po 20 złotych każda.

Sąd Rejonowy w G., mając na uwadze wymienione wyżej skazania M.N., wyrokiem łącznym z dnia 12 listopada 2015 r., sygn. akt IX K 767/15:

I. na mocy art. 85 k.k., art. 86 § 1 k.k. w brzmieniu tych przepisów obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r., w zw. z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw w zw. z art. 569 § 1 k.p.k., art. 570 k.p.k. i art. 573 § 1 k.p.k., jednostkowe kary pozbawienia wolności orzeczone prawomocnymi wyrokami Sądu Rejonowego w W. z dnia 11 lutego 2002 r., sygn. akt III K 2320/01 oraz z dnia 3 października 2002 r., sygn. akt III K 1831/02 połączył i wymierzył M. N. karę łączną roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności;

II. na mocy art. 85 k.k., art. 86 § 1 k.k. w brzmieniu tych przepisów obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r. w zw. z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw w zw. z art. 569 § 1 k.p.k., art. 570 k.p.k. i art. 573 § 1 k.p.k., jednostkowe kary pozbawienia wolności orzeczone prawomocnymi wyrokami Sądu Rejonowego w W. z dnia 17 marca 2003 r., sygn. akt III K 1903/02 oraz Sądu Rejonowego w G. z dnia 9 lipca 2003 r., sygn. akt II K 2626/02 połączył i wymierzył M. N. karę łączną roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności;

III. na mocy art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie o wydanie wyroku łącznego w pozostałym zakresie;

IV. na mocy art. 576 k.p.k. *a contrario* w pozostałym zakresie rozstrzygnięcia zawarte w wyrokach podlegających połączeniu pozostawił się do odrębnego wykonania.

Wyrok powyższy, wobec niewniesienia od niego apelacji, uprawomocnił się w pierwszej instancji w dniu 10 grudnia 2015 r.

Kasację od tego wyroku wniósł Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył wyrok w części dotyczącej rozstrzygnięcia zawartego w pkt II, na korzyść skazanego, zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego i materialnego, a mianowicie art. 410 k.p.k., polegające na pominięciu

przez sąd wynikających z materiału dowodowego i mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia okoliczności co do przebiegu postępowania wykonawczego wobec skazanego M.N. w sprawie Sądu Rejonowego w G. o sygn. akt II K 2626/02 i w konsekwencji błędnym przyjęciu, iż orzeczona wydanym w tej sprawie wyrokiem kara roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 2 lat została prawomocnie zarządzona do wykonania, w następstwie czego doszło do wadliwego, bo z rażącym naruszeniem art. 75 § 4 k.k. i art. 85 k.k., w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r., połączenia kary roku pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem w sprawie o sygn. akt II K 2626/02 pomimo, iż upłynął termin umożliwiający jej wykonanie – i wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części oraz umorzenie postępowania na podstawie art. 572 k.p.k. w zakresie połączenia kar pozbawienia wolności wskazanych w punkcie II wyroku łącznego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, a wobec zaskarżenia wyroku na korzyść skazanego zaistniały warunki do rozpoznania jej w trybie art. 535 § 5 k.p.k., tj. na posiedzeniu bez udziału stron.

Procedując w sprawie wydania wyroku łącznego, Sąd Rejonowy w G. rzeczywiście rażąco naruszył przepis art. 410 k.p.k., trzeba jednak stwierdzić, że skarżący powinien też, i to w pierwszej kolejności, wskazać na obrazę art. 572 k.p.k., skoro wywodził, iż przy braku warunków do wydania wyroku łącznego obejmującego skazania wymienione w pkt II zaskarżonego wyroku, wyrok w tym zakresie został wydany. Nie zmienia to jednak faktu, że Autor kasacji, zwłaszcza gdy odczytać jego intencje przez pryzmat art. 118 § 1 k.p.k., prawidłowo wskazał na istotę zaistniałego uchybienia.

Gdy chodzi o naruszenie przepisu art. 410 k.p.k. Sąd orzekający pominął okoliczności co do przebiegu postępowania wykonawczego wobec skazanego M.N. w sprawie Sądu Rejonowego w G. o sygn. akt II K 2626/02. Dysponując aktami tej sprawy powinien dostrzec, że brak w nich dokumentu potwierdzającego, że doszło do zarządzenia wykonania zawieszony kary pozbawienia wolności. Brak też było stosownej w tym zakresie adnotacji na uzyskanym odpisie wydanego w wymienionej sprawie wyroku, chociaż w przypadku odpisów innych wyroków taka adnotacja była naniesiona. Jedynie w informacji co do skazań M. N. sporządzonej

przez Krajowy Rejestr Karny podano, że postanowieniem z 10 czerwca 2005 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszony kary (k. 7 akt sprawy IX K 767/15). Zapewne na tej podstawie w części wstępnej wyroku łącznego, opisując w pkt 5. wyrok o sygn. II K 2626/02, odnotowano, że „postanowieniem Sądu Rejonowego w G. z dnia 10.06.2005 roku zarządzono wykonanie warunkowo zawieszony kary pozbawienia wolności”. Stwierdzenie to jest jednak błędne, bowiem w rzeczywistości wymienionym postanowieniem zarządzono wobec skazanego wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności za nieuiszczoną grzywnę (k. 91 akt sprawy o wydanie wyroku łącznego sygn. IX K 767/15), natomiast nigdy nie doszło do zarządzenia wykonania warunkowo zawieszony kary pozbawienia wolności. Wyrok Sądu Rejonowego w G. wydany pod sygn. II K 2626/02 uprawomocnił się w dniu 17 lipca 2003 r., a zatem wskazany w art. 75 § 4 k.k. okres 2 lat próby i dalszych 6 miesięcy, w którym kara pozbawienia wolności mogłaby zostać zarządzona do wykonania, upłynął w dniu 17 stycznia 2006 r. W tej samej dacie, stosownie do treści art. 76 § 1 k.k., powinno nastąpić zatarcie skazania, jednak nie mogło do tego dojść z uwagi na regulację art. 76 § 2 k.k. z której wynika, że jeżeli wobec skazanego orzeczono grzywnę, zatarcie skazania nie może nastąpić przed jej wykonaniem, darowaniem albo przedawnieniem wykonania. W przypadku grzywny orzeczonej wspomnianym wyrokiem żaden z tych warunków się nie spełnił, w szczególności nie doszło do przedawnienia wykonania kary grzywny. Jak wspomniano, po zamianie tej kary na karę zastępczą pozbawienia wolności, postępowanie wykonawcze w stosunku do M. N. postanowieniem Sądu z dnia 15 marca 2007 r. zostało zawieszony, przy czym powodem tej decyzji była niemożność ustalenia miejsca pobytu skazanego, mimo poszukiwania go listem gończym (k. 92 akt sprawy o sygn. IX K 767/15). Zatem niewątpliwie skazany uchylał się od wykonania kary, co zgodnie z art. 15 § 3 k.k.w. wstrzymało bieg przedawnienia jej wykonania. Zaistniała więc sytuacja, gdy nie doszło do zatarcia skazania M. N. wyrokiem Sądu Rejonowego w G., sygn. II K 2626/02, zarazem jednak nie jest możliwe zarządzenie wykonania orzeczonej wobec niego kary pozbawienia wolności. W analogicznym przypadku Sąd Najwyższy wskazał, że wydaniu wyroku łącznego sprzeciwia się sytuacja, gdy wymierzona kara, za pozostające w zbiegu realnym przestępstwo, w czasie

orzekania w przedmiocie kary łącznej nie mogła być już wykonana i nigdy do wykonania nie może zostać wprowadzona (wyrok z dnia 12 kwietnia 2013 r., III KK 401/12, OSNKW 2013, z. 8, poz. 68, zdanie drugie tezy). Taka sytuacja niewątpliwie zachodzi w przypadku określonym przez art. 75 § 4 k.k., tj. gdy upłynie 6 miesięcy od zakończenia okresu próby. Objęcie karą łączną kary, do której odnosi się ten przepis prowadzi do sytuacji, że warunkowo zawieszona kara pozbawienia wolności, niemogąca być już wykonana, wobec połączenia jej z inną karą (karami) i orzeczenia kary łącznej pozbawienia wolności podlega jednak natychmiastowemu wykonaniu, gdy kara łączna jest orzeczona jako bezwzględna, względnie może być egzekwowana, gdy kara łączna jest orzeczona z warunkowym zawieszeniem wykonania. Celowe będzie wspomnieć, że na gruncie art. 607e § 1 k.p.k. Sąd Apelacyjny w Katowicach wyraził pogląd, iż karą łączną nie może zostać objęta kara, którą nie można wprowadzić do wykonania. Wydanie wyroku łącznego powoduje bowiem, że wykonaniu podlegają wszystkie kary, które zostały nim połączone (wyrok z dnia 20 października 2011 r., II AKa 412/11, LEX nr 1102927).

W powołanym wyżej judykacie, aktualnym na gruncie niniejszej sprawy, w której mają zastosowanie przepisy obowiązujące przed 1 lipca 2015 r., Sąd Najwyższy brak warunków do wydania wyroku łącznego wiązał z obowiązującymi wtedy unormowaniami: art. 89 § 3 k.k., mówiącym o zbiegu orzeczeń o okresach próby (przypadek niewystępujący w aktualnie rozpoznawanej sprawie) i art. 92 k.k., dopuszczającym wydanie wyroku łącznego w sytuacji, gdy poszczególne kary wymierzone za należące do ciągu przestępstw lub zbiegające się przestępstwa zostały już w całości albo w części wykonane. Do tej kategorii nie należy kara, o której mowa w art. 75 § 4 k.k., tj. kara orzeczona z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, której wykonania nie zarządzono, a wobec upływu wskazanego w tym przepisie okresu nigdy do wykonania nie może zostać wprowadzona. Celowe będzie zauważyć, że chociaż przepisy art. 89 § 3 k.k. i art. 92 k.k. zostały uchylone ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 396) drugie zdanie tezy wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2013 r., III KK 401/12, nie straciło na aktualności. Jej uzasadnienia wypadałoby obecnie poszukiwać we właściwej interpretacji obowiązującego od 1 lipca 2015 r. (wprowadzonego wymienioną ustawą) art. 85 §

2 k.k., w szczególności użytego w tym przepisie zwrotu „kary podlegające wykonaniu”. W piśmiennictwie prawniczym wskazano, że chodzi tu o takie kary, w stosunku do których nie została zakończona procedura ich wykonania. W takim razie także o karach orzeczonych z warunkowym zawieszeniem ich wykonania, przed zakończeniem okresu próby oraz upływem okresu, w którym można wydać zarządzenie o wykonaniu kary warunkowo zawieszanej, nie można twierdzić, że nie podlegają wykonaniu. Z drugiej zaś strony nie może stanowić podstawy wymiaru kary łącznej kara, która nie podlega wykonaniu w momencie rozważania kwestii wymiaru kary łącznej, a więc taka, która nie podlega wykonaniu z tego powodu, że została już w całości wykonana lub nie została wykonana w całości, lecz zaktualizowały się przesłanki wykluczające jej wykonanie [zob. P. Kardas (w:) W. Wróbel (red.), Nowelizacja prawa karnego w 2015 r. Komentarz, Kraków 2015, s. 494-496]. Gdy chodzi o karę pozbawienia wolności, której wykonanie zostało warunkowo zawieszane, przesłanką wykluczającą jej wykonanie niewątpliwie jest upływ okresu próby oraz dalszych 6 miesięcy od zakończenia tego okresu, o czym mówi art. 75 § 4 k.k. W takim więc wypadku nie można przyjąć, że jest to kara podlegająca wykonaniu, zatem i podlegająca łączeniu.

Błędne przekonanie Sądu *meriti* o zarządzeniu wykonania orzeczonej wobec M. N. kary pozbawienia wolności skutkowało wydaniem wyroku łącznego w zakresie obejmującym wyroki Sądu Rejonowego w W. z dnia 17 marca 2003 r., sygn. akt III K 1903/02 oraz Sądu Rejonowego w G. z dnia 9 lipca 2003 r., sygn. akt II K 2626/02, mimo braku ku temu warunków. Nie zachodziłyby one nawet w wypadku, gdyby Sąd miał na uwadze, że kara orzeczona drugim z tych wyroków nie została zarządzona do wykonania i orzekając w oparciu o przepisy obowiązujące przed 1 lipca 2015 r., tj. w brzmieniu przed wejściem życie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396), uznał za możliwe warunkowo zawiesić wykonanie orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności. W tym stanie rzeczy należało postąpić zgodnie z wnioskiem kasacji, tj. uchylić wyrok łączny Sądu Rejonowego w G. z dnia 12 listopada 2015 r., sygn. akt IX K 767/15, w zaskarżonej części, a więc rozstrzygnięcie zawarte w pkt II tego wyroku i w tym zakresie na podstawie art. 572

k.p.k. postępowania umorzyć, kosztami procesu obciążając, zgodnie z art. 632 pkt 2 k.p.k., Skarb Państwa.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w wyroku.

kc